
niet welk een ernst daar achterligt, en hoeveel warmte er in besloten is, een diepe weerzin tegen vlotte holle fraseologie, een hoog houden van het echte, dat niet mogelijk is zonder geloof. Enkel een methode? Hij was een mensch die oprecht en eerlijk nadacht over de zwaarste problemen, nooit slaaf van een theorie, nog veel minder van een stelsel, en daardoor van een frischheid en actualiteit die maakt, dat wij hem na vele jaren nog volkomen kunnen apprecieeren. – Een historicus, die *Opstellen* van hem gelezen had, verwonderde zich, dat deze, terwijl toch in die twintig jaren zooveel veranderd is, en zooveel in den stroom van het ontzaglijk gebeuren is meegesleurd, nog zoo goed leesbaar waren; van een ander hetzelfde. Er zijn teekenen, dat zijn denkbeelden in ruimeren kring waardering vinden. Zijn tijd is nog niet uit.

Bij het voorgaande sluit zich aan wat ik nog ga zeggen over de grootsche conceptie, die De Bussy had van de ethiek. In ons vaderland zag en ziet men veelal ethiek aan voor een vak, dat ieder er bij kan nemen, ook al heeft hij er nooit bijzondere studie van gemaakt; in Groningen vertrouwde men indertijd zelfs kerkhistorie en ethiek toe aan denzelfden docent!⁶⁴ Alsof ethiek niet den geheelen mensch eischte en een geheel leven van studie kon en moest vullen!

Met enkele lijnen heeft De Bussy zijn conceptie geschetst in de entree – oratie; zij was bij ons ongewoon, in Engeland en America heel gewoon; het voortreffelijke tijdschrift *The international Journal of Ethics* wordt in dien geest geredigeerd. Ik neem het volgende eruit over.

‘Een groot aantal mannen der wetenschap die bij den aanvang van hun loopbaan weinig vermoedden, dat de wijsbegeerte in ’t algemeen en met name de wijsbegeerte van ’s menschen praktische natuur, ooit hun belangstelling winnen zou, zijn van lieverlede onder den invloed van haar trekkende macht gekomen; haar altaren worden bediend, noch alleen noch in de eerste plaats door theologen, maar door natuurphilosophen, door letterkundigen, door rechtsgeleerden. En als een denkend man beweert, dat hij zich volstrekt niet tot haar aangetrokken voelt, dan logenstraft hij die bewering niet zelden door haar te rechtvaardigen met een beroep op een zedekundig denkbeeld, waartoe hij alleen door ernstig en veelomvattend nadenken kan gekomen zijn.’

De aantrekkende kracht van de ethiek ligt in het doel van haar onderzoek, dat een antwoord wil geven op de vraag: wat is de beteekenis van ons bestaan? heeft het een doel? Indien ja, waar ligt dat doel? Die vragen raken het hart van ons leven, en door de

64. WB heeft hier waarschijnlijk zijn promotor H.U. Meyboom in gedachten.